

DE BONTE STRANDLOPER: MASSAAL VAN RIF TOT BALG

Klaas van Dijk

Onder coördinatie van SOVON Vogelonderzoek Nederland worden integrale watervogeltellingen uitgevoerd in het Nederlandse Waddengebied. Op de Friese kust wordt daar zorg voor gedragen door de Wadvogelwerkgroep FFF en op alle Friese Waddeneilanden zijn hiermee vaste telgroepen actief. Twee daarvan zijn aangesloten bij de FFF, die van Vlieland en die van Schiermonnikoog. Deze laatste telgroep geeft in de onderstaande bijdrage een indruk van het telwerk aan de hand van de Bonte Strandloper.

VOORKOMEN IN FRYSLÂN

De Bonte Strandloper is een steltloper zo groot als een Spreeuw. 's Winters is het een grauw en grijs uitziend vogeltje zonder opvallende kenmerken, maar in het broedseizoen zijn de zwarte buik en de bruine rug kenmerkend. Vroeger (tot in de jaren veertig van de vorige eeuw) broedde de soort regelmatig in Fryslân, maar broeden wordt nu nog maar hoogst zelden vastgesteld. Zelf heb ik in 1982 en 1986 zekere broedgevallen in het Lauwersmeergebied vastgesteld, in het Groningse deel (Van Dijk & Beemster 1988). De laatste jaren worden nog regelmatig territoria vastgesteld in het Nederlandse Waddengebied, waaronder in 1999 op de Terschellinger Boschplaat (Dijksen & Koks 2001).

De Bonte Strandloper is één van de meest talrijke vogels van de Waddenzee. Praktisch het hele jaar door is de

soort hier aanwezig. De piekaantallen worden in het najaar (september/oktober) bereikt. In sommige jaren lopen de aantallen in het Nederlandse deel van de Waddenzee op tot meer dan 300.000 exemplaren.

Er is relatief veel ringonderzoek naar de herkomst van Bonte Strandlopers gedaan. Dit onderzoek, onder andere uitgevoerd bij Holwerd door de Steltlopergroep FFF, en op Vlieland en Schiermonnikoog door anderen, heeft duidelijk gemaakt dat verschillende populaties Bonte Strandlopers in de Waddenzee voorkomen. De broedgebieden strekken zich namelijk uit van Noordoost-Groenland, via IJsland en Scandinavië tot ver in noordelijk Rusland tot aan de oostzijde van de Oeral toe. Een bewijs hiervoor is onder andere een terugmelding van een broedvogel op het Yamal-schiereiland in Noord-Siberië die door de Steltlopergroep FFF bij Holwerd was gerind.

WOLKEN STRANDLOPERS

De Bonte Strandloper is een echte wadvogel, die tijdens laag water voedsel op de drooggevallen slikken verzamelt en tijdens hoog water op hoogwatervluchtplaatsen langs de vastelandskust en op de eilanden rust. Dit fenomeen van de hoogwatertrek is mooi te zien door in het najaar, tijdens opkomende vloed, enige uren op het Willemssduin op de Oosterkwelder van Schiermonnikoog te gaan zitten. Op een gegeven moment zul je grote wolken strandlopers zien rondvliegen. De vogels worden door het opkomende water van hun voedselgebieden op het wad verdreven en moeten noodgedwongen enkele uren rusten op hun hoogwatervluchtplaatsen. Dergelijke wolken vogels kenmerken het Nederlandse Waddengebied.

Bonte Strandloper in zomerkleed

foto: Teake Roosjen

VOORKOMEN OP SCHIERMONNIKOOG

Doordat de FFF-Vogeltelgroep Schiermonnikoog al jarenlang tellingen van wadvogels op Schiermonnikoog uitvoert, is een goed inzicht ontstaan in het aantalsverloop en de exacte locaties van de hoogwatervluchtplaatsen. Piekaantallen werden bereikt in september 1995 (44.000 exemplaren) en in oktober 1998 (40.000 exemplaren). In zachte winters kunnen wel 10.000 Bonte Strandlopers op Schiermonnikoog verblijven en tijdens strenge winters geen één.

Verrassend was de ontdekking dat de

locaties van de hoogwatervluchtplaatsen sterk uiteen kunnen lopen. Tijdens sommige tellingen concentreerden praktisch alle dieren zich op de kale zandplaten aan de westzijde (het Rif) en de oostzijde (de Balg) van het eiland, maar tijdens andere tellingen zaten ze praktisch allemaal aan de zuidzijde van het eiland, langs de Oosterkwelder, meestal sterk geconcentreerd langs de kwelderrand tussen de 3° en 4° slenk. Verder blijkt het Noordzeestrand aan de oostzijde van Schiermonnikoog (in toenemende mate?) ook als hoogwatervluchtplaats door Bonte Strandlopers te worden gebruikt. Dit fenomeen treedt vooral op bij extra hoog water, maar ook

tijdens perioden dat het strand zeer nat is, onder invloed van veel regenval. Tijdens dergelijke omstandigheden kunnen gemakkelijk 10.000 of meer Bonte Strandlopers (en ook wel enkele duizenden Zilverplevier en andere steltlopers) op het Noordzeestrand overtijen. Doordat tijdens de tellingen ook het Noordzeestrand steeds wordt geteld, hebben we dit fenomeen goed kunnen vastleggen. Het Noordzeestrand is echter, evenals het Rif, een locatie die gevoelig is voor verstoring door mensen en hun honden die ze met zich meevoeren. Het verdient aanbeveling om door middel van een adequate voorlichting mensen attent te maken op dit fenomeen.

INTERNATIONAAL BELANGRIJK TELWERK

Het tellen van watervogels in de Nederlandse Waddenzee is alleen al vanwege het feit dat de Waddenzee een cruciale schakel is in het netwerk van Waddengebieden op de Oost-Atlantische trekroute, waar jaarlijks zo'n 10-12 miljoen watervogels gebruik van maken op doortrek, om er te overwinteren en/of om er te ruïen (Meltotte *et al.* 1994), uit internationaal oogpunt belangrijk. De tellingen verstrekken veel kennis en zijn van groot belang voor het signaleren van de populatieontwikkelingen; onmisbaar voor het beheer, behoud en beleid van de Waddenzee.

LITERATUUR

- DIJK K. VAN, & N. BEEMSTER 1988. Tweede zekere broedgeval van de Bonte Strandloper *Calidris alpina* in het Lauwersmeer. *Limosa* 61 (1): 42.
- DIJKSEN L.J. & B.J. KOKS 2001. Broedvogelmonitoring in het Nederlandse Waddengebied in 1999. SOVON-monitoringrapport 2001/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- MELTOFFE H., J. BLEW, J. FRIKKE, H-U RÖSNER & C.J. SMIT 1994. Numbers and distribution of waterbirds in the Wadden Sea. Results and evaluation of 36 simultaneous counts in the Dutch-German-Danish Wadden Sea 1980-91. IWRB Publication 34/Wader Study Group Bulletin 74, special issue.